



# SÖRMLANDSLÅTEN

Medlemstidning för Södermanlands Spelmansförbund Nr 3 2003



## Sörmlandslåten

3/2003

Medlemstidning för

**Södermanlands**

**Spelmansförbund**

c/o Annelie Sandell

Tegvägen 46, 175 53 Järfälla

postgiro 12 24 74-0

org.nr :818500-9233

*Ansvarig utgivare* Barbro Tällman

*Redaktör* Ingemar Skoglund

Tel 08-550 97320

Johansvägen 16

151 39 Södertälje

e-post:

[ingemar.skoglund@telia.com](mailto:ingemar.skoglund@telia.com)

### Styrelseledamöter:

Ordförande: Barbro Tällman

08-580 354 71

Vice ordf. Christina Frohm

08-85 26 69

Kassör: Annelie Sandell

08-580 34718

Sekreterare: Gunnar Nordlinder

08-89 91 80

Ledamöter:

Bernt Olsson

0157-206 36

Torsten Gau

016-42 00 70

Åsa Englund Jacobsson

0158-135 18

Ersättare:

Lars Garén

0158-267 54

Jenny Tidman

016-12 30 07

Försäkringar:

Torgny Lindberg

08-778 11 54

Arkivarie:

Nils Häggbom

08-500 31288

Stugfogde:

Erik Andersson

0157-60705

## Innehåll

<b>Sid 1</b>	<b>Ordföranden har ordet</b>
<b>2</b>	<b>Låtlägret 2003</b> <b>Didrik von Beetzen</b>
<b>4</b>	<b>Svensk Folkmusik</b> Gottfrid Kallstenius
<b>11</b>	<b>Yngve Andersson</b> Stig Norrman
<b>12</b>	<b>Folke Nordeman avliden</b>
<b>13</b>	<b>Nya skivor</b>

Du har väl inte missat att betala medlemsavgiften?

Enskilda medlemmar över 20 år 125:-

Familjemedlemmar 50:-

Under 20 år fritt - endast anmälan

Postgiro 12 24 74 -0

Omslagsbild:

Edward Anderzon

Riksspelman 2003

*foto:Ingemar Skoglund*

---

## Ordföranden har ordet

Hej på er allesammans!

Jag hoppas att ni liksom jag haft möjlighet att njuta av den härliga sommaren vi begåvats med i år!

Själv har jag fyllt den med något av det bästa jag vet – spelmansmöten. För de allra flesta är nog spelmansmöten något väldigt passivt via TV eller CD – men jag gläds åt att själv få ta mer aktiv del i mina spelmansmöten.

Jag har mött spelmän på kurs, det blir dubbla möten dels med de spelmän som är lärare men också med de övriga deltagarna i kursen.

Jag har mött spelmän vid konserter i det lite mindre formatet där man kommer spelmannen ganska nära.

Jag har också fått själv vara den spelman som andra kommer att möta.

Vi har redan många i våra led som möter barn i sin roll som spelmän, dels via musikskolor men också via våra egna låtläger. Den verksamheten gäller det att stärka och utveckla för där sker många goda möten som kan få stor betydelse i många år.

Jag vill här passa på att tacka alla och envar för alla de möten ni låter ske!

På en av sommarens stora mötesplatser – Zornmärkesuppspelningarna i Västerås – fick Sverige ytterligare fem Riksspelmän. Bland dessa vill jag då här extra påtala en av ”de våra” nämligen Edward Anderzon som fick sitt silvermärke ” för dansant och stilmedvetet spel av låtar från Södermanland”. Stort Grattis också till Lisa Eckman, som erövrade bronsmärket ”för stilmedvetet låtspel”.

Så hoppas jag att vi skall mötas snart!

**Barbro Tällman**  
ordförande

### **Bertil Carlssons fiol**

I förra numret av Sörmlandslåten berättade spelmannen Bertil Carlsson, 90, minnen från sitt spelmansliv. Hur han på 1930-talet fick en fiol från Södermanlands spelmansförbund genom Ivar Hultström. Förmodligen låg skomakaren Palmkvist i Malmköping bakom det hela. Nu har Bertil Carlsson återskönt fiolen till spelmansförbundet och styrelsen ber att få framföra ett varmt tack för gåvan. Vi skall värna om den och se till att den även i fortsättningen skall sprida sitt välljud i Södermanland. Tack Bertil!



Träning inför årets lägervrål 2003 foto Leif Johansson

## Låtlägret 2003

Årets låtläger var det sjätte i ordningen sen starten 1998. Arrangörer var, som tidigare år, Sörmlands Musik & Teater i samarbete med Södermanlands Spelmansförbund. Populariteten håller i sig och årets läger samlade, som vanligt, nära 40 barn och ungdomar. Glädjande nog var det flera nya ansikten ☺, men många var gamla bekanta – också det glädjande ☺, förstås. Lärarlaget var detsamma från förra året – Leffe Johansson, Robert Persson, Ing-Marie Sundin och Johanna Bengtsson, och så förstås Anita Hedlund, som var den som en gång startade lägret, och, som vanligt, höll ordning på allt och alla! Ny för året var årets Lägerpappa Rasmus Bengtsson. (Jodå, det är Johannes brorsa.) Ny för i år var också platsen. Vi höll till på Granhedsgården – en stor kurs- och konferensanläggning ute i skogen en bit från Hälleforsnäs.

Lättörsten var stor hos alla och årets repertoar blev väldigt varierande. Där fanns en slängpolska ur Sexdregasamlingen, där fanns en gammal björndans, och ett par gamla favoriter, som återkommer med jämna mellanrum: "Tystberga brudmarsch" och "Hönsafötter", men även helt moderna låtar som t.ex. "Klinga mina klockor" av Benny Andersson och den senaste ethno-hiten; Sareks "Genom eld och vatten", som fick bli ett bejublat finalnummer på slutkonserten. T.o.m. ett par utrikiska låtar fick vara med i år och det var den amerikanska "Bile them cabbage down" (förebild till den välkända Cowboylåten) och en finsk menuett från Jeppo och Pär Furå skulle ha varit tårögda av stolthet om han hade fått höra sin egen "Strömmingsvalsen". Som vanligt fick alla också lära sig ett antal danser av Johanna – ett alltmer uppskattat inslag på Låtlägret.

Precis som tidigare år samlades vi på kvällarna för att leka och tävla. Med en ny lägerpappa blev det naturligtvis nya lekar. Har ni t.ex. provat att säga ert eget namn i ett stort sällskap, utan att visa tänderna och utan att skratta? Eller med händerna fladdrande över huvudet härma en älg? Vidare kan vi berätta för alla föräldrar att ni aldrig mer behöver köpa dyr Coca-cola! Barnen känner ingen skillnad, vilket visade sig vid ett blindtest! 7 olika sorters Cola, skulle kännas igen och bästa resultat var 3 rätt av en grupp. De flesta hade 0 eller 1 rätt! Dessutom visade sig att fler känner igen David Beckham och Lasse Kronér bättre än J.K. Rowling och Britney Spears! Många myter krossades på årets läger!

På veckans utflykt till Malmköping fick vi träffa Gunnar Nordlinder, som spelade och visade flera olika sorters munspel och sjöng och berättade tillsammans med Karen Petersen. Alla fick också prova på hur det känns att leda en riktig långdans på dansbanan. 170 bullar försvann sen på dryga 10 minuter! Utflykten avslutades traditionellt med bad i Hosjön och för första gången på flera år åkte såväl Daniel som Adela hem med torra kläder.

*forts*

Slutkonserten blev en stark upplevelse och jag tror många hade tankarna hos Didrik när de spelade och dansade. Jag, som varit med alla år, har i alla fall aldrig varit med om en bättre slutkonsert! Ett tack till alla barn och ungdomar för en omtumlande, lärorik och fantastisk vecka. Roligt var att höra att flera av de ungdomar, som redan förra året lovade att det var sista gången för att de nu började bli för gamla, lovade att återkomma även nästa år, 2004! Vi ser fram emot att få träffas igen, då. Tills dess får alla i läxa att spela ur Låthäftet, med årets kurslåtar, som alla, genom Robbans idoga nattarbete, fick i handen när man lämnade lägret på fredagen!

Tack och hej!

Leffe

**Faktaruta:** Låtlägret arrangerades för sjätte året. Arrangörer var Sörmlands Musik & Teater i samarbete med Södermanlands Spelmansförbund. Lägret hölls i år på Granhedsgården. Årets lägertröja var violett.

## Didrik von Beetzen

Varje låtläger är unikt, men årets läger fick ett inslag som gör att ingen av oss som var med någonsin kommer att glömma det. Mitt i låtlägets glam och skoj, mitt i fagraste sörmländska försommargrönska kom döden på ett nattligt besök, lugnt och stilla, och tog med sig den lille smale blonde Didrik.

Det var helt ofattbart för oss alla. Tack vare sjukhusprästen vid Kullbergsska sjukhuset fick vi ovärderlig hjälp att åtminstone försöka hantera det ofattbara. Tidigare sjukhusprästen Gunilla Drotz talade med oss om döden, hjälpte oss att ordna en minnesstund i Floda kyrka och ställde lyhört sina erfarenheter till vårt förfogande.

Lägerdeltagarna var en fin grupp, som klarade av att på ett bra sätt ta emot stöd i den här mycket svåra situationen. Lägret fullföljdes, och som framgår av artikeln var avslutningskonserten alldeles lysande. Starkt gjort!

Vid Didriks begravning i Strängnäs domkyrka fanns flera deltagare från låtlägret med, vilket också var en förhoppning från Didriks mamma. Christina Frohm spelade under begravningsakten och Didrik fick de hedersbetygelser som annars bara tillkommit gamla och tunga spelmän – spelmansförbundets fana med sorgflor och en blomsteruppsats i form av en lyra där en sträng är brusten.

Allas vår djupaste medkänsla med Didriks familj, som mist en sån glad liten spelman

Anita Hedlund

*Nedanstående mycket intressanta bidrag publicerat i Illustrerad Månadsskrift VARIA 1908, är författat av Gottfrid Kallstenius f.1873 i Filipstad, rektor, körledare, kompositör, språkvetare m.m.*

## SVENSK FOLKMUSIK

AF  
GOTTFRID KALLSTENIUS

Att nordborna sedan urminnes tider ägt och älskat musik, är alldeles visst. Vetenskapen tror sig kunna bevisa, att den skandinaviska poesins äldsta dikter föredragits under sång, liksom öfver hufvud taget all poesis ursprung är att söka i sången. Men hur den fornnordiska musiken tog sig ut, därom kunna vi icke göra oss den ringaste föreställning; vi kunna endast så mycket som gissa oss till att den måtte ha varit ytterst primitiv.

Som allt annat utvecklade sig emellertid också musiken. Vid de praktälskande folkungahofven förhöjdes festernas glans af spelmän, från början väl mest af utländsk börd och enligt äldre Västgötalagen betraktade rent af som parias, men med tiden säkerligen mycket populära och outhärliga. Och inom riddarborgarnas hägnande murar började efter utländskt mönster den ridderliga visan, *balladen*, slå rot och frodas.

Liksom riddare- och hofdräkterna med tiden öfvergingo till att med åtskilliga modifikationer bli allmogens s.k. nationaldräkter, så blev också den ridderliga balladen under senare tiden *folkvisa*. Längre obeaktad lefde denna sitt lif ute i bygderna, tills de nationella olyckorna i början af 1800-talet ryckte opp svenskarna och riktade de bildade klassernas intresse med kraft på all gammal tradition. Ett ifrigt arbete på att insamla folkmelodier börjades nu, och tack vare många flitiga händer, framför andra Rääf, Afzelius, Dybeck och Arwidsson, räddades många hundra melodier från glömska.

Att orden till dessa folkvisor ej sällan visa sig vara att i sin ursprungliga gestalt återföra till medeltiden, är välbekant. Men är detta också fallet med musiken, så som den upptecknades på 1800-talet? Kunna verkligen lätt förflyktigade melodier ha bevarat sig under århundradens muntlig tradition, så att de ännu uppvisa medeltida drag? Den frågan är inte så lätt att besvara. Men det förefaller, som om det inte skulle vara omöjligt, att *somliga* melodier uppvisa *några* drag från medeltiden, emedan detta å andra sidan torde vara visst, att de alla på mångfaldigt sätt omgestaltats under den långa tid, som förflutit från det att de först sjöngos till dess de upptecknades.

Undersöker man det stora material av folkvisemelodier, som redan finns insamladt, så finner man, att en mängd melodier förete omisskännligt ålderdomligare drag än andra och att åtskilliga melodier gå igen i flere varianter, hos hvilka man med full visshet kan spåra en utveckling från en äldre melodik till en modernare. Den bekanta visan "Glädjens blomster" t.ex. (från Uppland) går igen som en norska dansvisa och som dansvisa såväl i Dalarna som i Östergötland. Den sistnämnda melodien lyder så:

Har du sett någon skrabba get utan skälla, utan  
skälla, som skrabbar ut om morna och kommer sent hem om  
kvällen, för hon har tap - pat bort skälla.

Det är alltså ej en ren mollmelodi, såsom "Glädjens blomster", utan melodien går i den s.k. *doriska kyrkotonarten*. Den viktigaste skillnaden mellan denna tonart och molltonarten är, att den saknar s.k. "inledningston". Tänka vi oss en melodi i *d moll* och sätta in *c* i stället för *ciss* (i uppåtgående melodi) så få vi den doriska skalan. De melodiska fraser, som icke överstiga sexten, ha denna som *b*, stiger melodin högre, uppträder sexten som *h*. Ett utmärkt exempel på en dorisk melodi ha vi i koralen 33 i vår gällande korabok.

Nu finns det inte så få kända folkvisemelodier, som gå i denna doriska tonart med eller utan förändringar.

Jag ger några exempel, alla transponerade i samma tonart:

Och liten Karin tjän - te på unga kungens gård.

Hon lyste som en stjär - nabland al - la tär - nor små.

Jag gick mig ut en af - ton - stund, jag gick mig ner till stranden.  
Där möt - te mig en gos - se ung, han räckte mig då handen:

»Du flicka huld, hvar ska vi bo? Hvar ska vi bo på denna jord, P:

den na jorde landen?»

Herr Ös - ter rider sig där söder under ö, så väl

signe! Han faster Sissa lil - la så väner en mö. Stor

sorg han bär väl för henne.

Dessa melodier göra på ett modärnt genomsnittsära intrycket att i början, medan melodien rös sig inom omfånget d-f-a(-b), gå i moll, att i midten, med omfånget f-a-c(-d), gå i parallella durtonarten och åter i slutet gå i moll. Detsamma gäller många andra folkvisemelodier, exempelvis "Och minns du, hvad du lofvade", "Oväntad bröllopsgäst", "Ungersvens sorg".

Det är äfven att observera, att icke få melodier, som i våra folkvisesamlingar äga mer eller mindre ren mollkaraktär och ha inledningston, i själfva verket, då man får höra dem sjungas af en perwon, som är aldeles fri från påverkan af musikundervisning, ha en annan gestalt. Så har jag t.ex. på Värmlands landsbygd hört Värmlandsvisan sjungas med följande melodi:



Liknande förhållande gäller nog äfven "Sven i Rosengård" och "Staffansvisan". Läger man nu märke till att nutidens molltonart är ganska ung samt att flere visor, som i de bekanta sammelverken uppträda i ren mollgestalt, ännu i aflägsna landsbygder sjungas i dorisk tonart, så har man svårt att värja sig för den tanken, att många af våra mollmelodier blifvit felaktigt upptecknade. Detta får emellertid icke betraktas som förfalskning. Upptecknaren, som väl knappast någonsin varit fackmusiker, har säkerligen trott, att hans meddelaren sjungit falskt och menat något annat än han sjungit, hvarför melodien "förbättrats" till att passa för modärna öron. Redan Uppsalasångens skapare Hæffner, som redigerade musiken till Geijer-Afzelius' folkvisesamling 1811-14, observerade också, att de svenska folkmelodierna hade en annan skala än den modärna musiken.

Denna afvikande karaktär är naturligtvis ett arf från äldre tider och kanske ända från medeltiden. Eftersom melodierna röra sig på samma toner som många af dåtidens kyrkliga melodier, så ligger det nära till hands att anta, att den internationella kyrkomusiken direkt inverkat på våra folkvisors melodiska gestaltning. Och man kan verkligen i somliga melodier känna igen gamla koralmelodier, åtminstone delvis. Den ytterst spridda melodien till vaggvisan "Vyssa lulla, litet barn" träffar man t.ex. i sin linda i en uppteckning af en tysk koral från 1300-talet.

Men kyrkomusiken har säkerligen äfven på annat mera indirekt sätt påverkat våra folkvisemelodier. Kyrkan var det enda ställe, där folket gjorde någon bekantskap med konstmusiken, det var där, det fick sin primitiva musikaliska uppfostran; de tonarter, inom hvilka de kyrkliga melodierna rörde sig, blefvo därigenom folket egendom, och dess melodier kommo att röra sig inom samma område. Då under senare tider vekare toner – molltonarter trängde in äfven i kyrkomusiken och blefvo allt vanligare i den profana konstmusiken, rönte äfven folkmusiken af dm något intryck. Inledningston börjar dyka opp i de gamla folkvisorna, i synnerhet omedelbart före sluttonen, om melodien där rör sig uppåt. Särdeles belysande är den af Steffen upptecknade nyss omnämnda varianten till "Glädjens blomster" från Dalarna. Den lyder så:

The image shows two staves of musical notation for the melody "Glädjens blomster". The first staff is in 4/4 time and starts with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The melody is written in a simple, folk-like style. Below the first staff, the lyrics are written in Swedish: "»A a du sitt någa klockug ku mä nå skäl - la?» - »A". The second staff continues the melody and ends with a double bar line. Below the second staff, the lyrics are: "du a tappa-na, å ja a funnena i = milla Karta å Brända».







Det torde vara ganska visst, att denna melodityp omkring år 1700 importerades från Polen. Lustigt nog synes det vara den flärd- och kvinnohatande Karl XII:s polska krig, som förmedlat importen. Fastän icke inhemsk har sextondelspolskan blifvit särdeles rotfast här i landet. de skapande fantasien har med lätthet funnit sig i den nya formen; många af våra svenska sextondelspolskor öfverträffas ingalunda i melodisk fägring af våra världsberömda folkvisor, och i fråga om karaktäristisk rytmik stå polskorna mycket högre. Sextondelspolskorna ha spridit sig vida öfver landet från Skåne ända upp till Helsingland och i vissa landsdelar, såsom Gottland och Skåne, ha de nästan alldeles utträngt den äldre typen, *åttondelspolskan*.

*Åttondelspolskan*, äfven kallad *hambopolska*, *hamburska* m.m., har i motsats mot polonäsen ofta uypptakt, den rör sig aldrig hastigare än i åttondelsfigurer och befar ej större omfång än att den kan sjungas: den är nämligen ursprungligen *dansvisa* och kallades af gammalt helt enkelt *dans*. Skulle det ligga något berättigande i dess polskennamn, skulle det kunna bestå däri, att modärnare melodier, de i dur, ej sällan uäppvisa en rytmik, som så mycket överensstämmer med den polska dansen *masurkans*, att en påverkan från densamma kan tänkas. Goda och välbekanta exempel på åttondelspolskor äro följande: "Djupt i hafvet", "Värvindar friska", "Å jänta å ja", "Å hör du Kari", "Väfva vadmal". De båda förstnämnda äro säkert af ganska gammalt ursprung. "Djupt i hafvet" går i den äldsta uppteckningen i dorisk kyrkotonart, och detsamma gäller absolut säkert ursprungligen om melodin till "Värvindar friska". De öfriga ha modärnare karaktär, särskilt "Å jänta å ja", som också möjligen är tonsatt af textförfattaren F. A. Dahlgren själf.

I gränslandet mot Norge, Dalarne och Värmland, lefver en tredje form af "polska", *triolpolskan*, så kallad, emedan melodien ofta rör sig i triolfigurer, mest bekant ute i landet torde den vara under namnet *jössehäradsposka*. Det är hurtiga, friska, raska melodier af rent instrumental karaktär, liksom sextondelspolskan afsedda att spelas på fiol och ofta af *synnerligen* högt estetiskt värde. På grund af dess geografiska utbredning kan man misstänka, att den är en emigrant från det östlandske Norge. Den visar sig också i själfva verket vara en norsk "springdans".

*Jössehäradsposka.*



Öfriga former af svensk folkmusik äro f vida yngre datum. det är några dansformer, alla införda från utlandet. äldst af dessa är *valsens*. Den är ursprungligen en sydtysk nationaldans men infördes under slutet af 1700-talet som en af de högre klassernas danser i vårt land, en af de första gånger, den omtalades i litteraturen, är i fru *Lenngrens* "Kontrasten" (1796), *Bellman* (död 1795) känner den icke. redan i början af 1800-talet hade den spridt sig till allmogen åtminstone i Skåne, där den omtalas som folkdans efter 1805. Den har med mycken ifver omhuldats af spelmännen, spridt sig öfver hela landet och florerar än idag. Somliga melodier ha högt konstnärligt värde utan att dock gå upp mot polskorna. Utmärkande drag för bondvalsens (*gammalvalsens*) äro, att den liksom polskan går i  $\frac{3}{4}$  takt, ehuru i allmänhet något raskare, att melodien aldrig rör sig i hastigare figurer än åttondelar – men sällan håller lånmsammare – och att sista takten är trärt afklippt efter första fjärdedelen. den bekanta "Vingåkersvalsens" är såväl koreografiskt som musikaliskt att betrakta som en gammalvals.

Af skottskt ursprung är *rilen* eller *skottischen*, som äfven har det kuriösa namnet *brännvinspolska*. Det är som bekant inte alls någon polska utan en dans i  $\frac{2}{4}$  takt. Sitt namn brännvinspolska lär den ha fått däraf, att den spelats dels som "taffelmusik" och dels å uppehållen mellan danserna medan karlarna "förfriskade sig". Hur pass mycket sanning som ligger i denna uppgift, vill jag lämna osagdt.

På 1840-talet inkom i landet *polkan* eller *polketten*, en dans i  $\frac{2}{4}$  takt, hvars melodi tätt sluter sig efter de struttande dansstegens rytm. Äfven den har blifvit ganska populär och vida spridd i landet. Åtskilliga af våra polkett-melodier närma sig nog – eller öfverskrida – gränsen till slagdängor.

Hvad kan nu anledningen vara till att, medan den svenska konstmusiken under de senare tiotalen under inflytande af den äldre folkmusiken utvecklats till allt större själfständighet och värde, i stället folkmusiken alltmer förflackas? Helt visst ligger förklaringen till stor del i en historisk tilldragelse. Då vår nyligen aflidne konung för femtio år sedan hemförde en tysk prinsessa som brud, åtföljdes hon af en obruden eftertrupp tyska musikanter, som gjorde *dragspelet* populärt i landet. det pinoredskapet kunde alltså på hösten 1907 fira guldbröllop med den svenska musiken.

Det är två egenskaper hos dragspelet, som varit ödesdigra för den svenska folkmusiken: för det första är det så lättlärdt, att äfven den störste klåpare kan lära sig tota till en melodi på det, och musikanternas antal har därför tillökats med rent omusikaliskt folk till föga fromma för musiken, för det andra är det inrättadt så, att det spelas ackord på det, men för att det aldrig skall kunna bli någon missljudande samklang, hur jämmerlig stympare musikanten än är. måste ackordens antal men nödvändighet inskränkas till två, hvilket utgör så godt som en dödsdom för den producerande fantasin.

I hvad mån den från senare hälften af 1800-talet allt vanligare gitarren inverkat uppbyggande eller förstörande på folkets musikaliska sinne, kan knappast ännu afgöras. Då de af musikaliskt obildadt folk använda gitarrackorden åtminstone äro *tre* (tonikans, underdominantens och dominantens treklanger) kan det synas, som om gitarrens segertåg skulle vara en välgärning i jämförelse med dragspelets. Och det är möjligt, att det är det. Men å andra sidan är den andliga rörelse, som beledsagats af gitarmusiken, allt för fantasilös, för att man skulle ha rätt att hoppas på någon musikalisk renässans ur gitarrklinket.

Öppnar man Albert Engströms och Björn Halldéns samling af Smålandsvisor från sekelskiftet så finne man emellertid, att det svenska folkets melodiska ådra förvisso inte är död. Det är alldeles förvånande, med hvilken smidighet de oskolade svenska tonsättarnas skapande fantasi i alla tider fogat sig i nya former och inom dem skapat mästerverk, som ofta vida öfverträffat förebilderna.. Och ännu under dragspelets och gitarrens oomtvistade herradöme skapat sådana pärlor i den stilen som som poketten "I Eksjö sta", i Engströms och Halldéns samling, en den mest idealiska, uppslupna slagdänga, som gärna kan tänkas. Det är sannerligen ett i musikaliskt afseende rikt utrustat folk, som bor i Svea bygder.

*I Eksjö sta':*

I Ek - sjö - sta på Ränneslätt där går en äkta brapolkett, A  
li - ka - så på Hulstre slätt där dansar hvareviga flecka natt.  
Ade - littan, a - de - li, - de - li ade - littan, a - de - li, - de - li ade -  
rallalla, ade - rallall a: a: delittan a - de - li - de - li.

**Dansa gammalt och folkligt på onsdagar 19.00-21.30  
Elektron, Gnesta**

24/9	Nyckelknippan
1/10	Brodéns Kapell
8/10	Spelklåda
15/10	Hjulåkers Spelmän
22/10	Härs o Tvärs
29/10	Malmabygdens Spelmän
5/11	Ölaget
12/11	Sträng Säck o Pipa
19/11	Ulf Lundgren, Susanne Fred, Lästringe Låtar
26/11	Gnesta Spelmän
3/12	Leif BillyZ

*arr. Gåsinge-Dillnäs Dansgille*

# En spelman och traditionsbärare har gått ur tiden

Yngve Andersson har som tidigare meddelats, avlidit 84 år gammal. Hans närmaste är barnen Marita, Tommy och Sune med familjer.

Yngve Andersson föddes i en spelmanssläkt i Lästringe där hans farfar, Anders Andersson i Lästringe, var en av Södermanlands skickligaste spelmän. Denne blev också en av Yngves första förebilder och lärare i fiolspel. Genom sitt giftermål med Sonja Pettersson 1947 gifte han in sig i en annan spelmanssläkt från Västerljung. Hans svärfar Edvard Pettersson var tillsammans med sin bror Arvid välkända under namnet "Hummelkärrs-pojkarna" och ofta tingade spelmän i Västerljungstrakten. Det är också från den slakten som Yngve Andersson hade sin största repertoar.

Kort därefter inflyttad till Södertälje blev Yngve medlem i Södertälje spelmanslag där han så småningom "upptäcktes", vilket 1981 resulterade i folkmusikföreningen Lästringe låtar, som till en början helt koncentrerade sig på Yngve Anderssons mycket speciella repertoar och spelsätt.

Den musik Yngve förde med sig från sin farfar var främst äldre sextondelspolskor men även skänk- och dryckeslåtar samt den välkända Lästringe gånglåt som inleder varje sörmländsk spelmansstämma med självaktning.

Låtarna efter svärfar utgörs, förutom av traditionella valser och polkor, av samtidens fyrpolskor, hambopolskor och hambopolketter samt en brudmarsch.



I Lästringe låtar fick Yngve sin musikaliska hemvist, inte bara som entusiastisk låtutlärare och handledare, utan där fann han också en inspirerande miljö där han kom att utveckla sitt eget låtspel.

Yngve Andersson blev riksspelman 1983 och fick Södermanlands spelmansförbunds guldmedalj 1984. Vi i Lästringe låtar för hans tradition vidare och kommer alltid att minnas Yngves precisa instruktioner: "Precis så ska det vara, så spelade farfar!" eller, när han citerade sin svärfar angående fyrpolskans speciella rytm: "Det skall låta likadant om stråken som om dansarnas fötter!"

Yngve Andersson var en av Södermanlands stora traditionsbärare och en del av hans repertoar finns också upptecknad i en bok, Andersson & Pettersson, ett stycke sörmländsk spelmanshistoria som gavs ut 1986.

**Stig Norrman**

**Musikföreningen Lästringe låtar, Södertälje**

---

## Yngve Anderssons

### Spel- och Dansträff

Cederströmsgatan 10 (SIF-huset) Södertälje

**Lördag 11 oktober 2003**

**Klockan 16.00 – 18.00**

#### Låttuga

Låtar efter Yngve Andersson

#### Dansutläring

Sörmländska danser

**19.00 – 24.00**

**Dans till goda spelmän – fin gammaldans och polskor**

Kaffe, bröd och smörgåsar

Upplysningar och anmälan till kurser: Ulf 08-550 86464 eller Kerstin 08-532 53328

Arr. Folkmusikföreningen Lästringe Låtar

## Folke Nordeman avliden

Folke Nordeman, Södertälje, legendarisk spelledare för Södertälje spelmanslag, har gått ur tiden. Han avled den 29 april efter en kort tids sjukdom i en ålder av 89 år. När spelmanslaget bildades 1958 blev han dess spelledare - en uppgift som han hade under nästan ett halvt sekel. Så sent som några veckor före sin bortgång deltog han offentligt vid spelmanslagets jubileumskonsert i Södertälje. För södertäljeborna var han en populär och välkänd person som man nästan varje dag kunde se ute på stan glatt hälsande på alla. Han var en glädjespridare av stora mått som genom åren gjort otaliga framträdanden både i hemstaden och många ställen ute i övriga lndet.

Musikintresset vaknade tidigt hos Folke och redan som 11-åring fick han sin första fiol och lärde sig spela. Fadern arbetade på Torekällberget och det var där som den unge Folke fick sitt intresse för folklig musik, ett intresse som höll sig genom hela livet.

Efter avslutad skolgång började han arbeta på Södertelge Tidning som han förblev trogen till sin pensionering 1978. Men det var musiken som var hans livsintresse och som han kom att utöva på flera områden allt ifrån underhållning på stadens restauranger till dansmusik med olika grupper på Folkets Hus och Folkparken och andra dansställen, men också i Södertälje Orkesterförening. Sin mesta tid kom han att ägna åt Södertälje spelmanslag vars förgrundsfigur han var under alla år. Med spelmanslaget gjorde han också framträdanden i andra länder.

Nu har han lagt ner stråken för gott och musiklivet i Södertälje har förlorat en av sina mest hängivna utövare.

Folke Nordeman var hedersmedlem av Södermanlands Spelmansförbund och innehavare av guldmärket, spelmansförbundets högsta utmärkelse.

*Ingemar Skoglund*

### INBJUDAN TILL KURS VILL DU BLI EN BÄTTRE SPELMAN ?

JA, ANTAGLIGEN, DET VILL VÄL ALLA  
Ulf Lundgrens  
Spelmannsskola

Den här kursen ger dig en unik möjlighet att få utveckla din teknik, ditt takt - och rytmisinne. Du lär dig att utforska dina starka och svaga sidor som spelman, känna dina förutsättningar och hantera dina verktyg för att kunna utveckla dig själv till en säkrare spelman med starkare självkänsla och en djupare spelmannsjäl.

Kursen startar med en **dagskurs 8 november 2003** - fortsätter sedan med 10 kvällar vänder sig till fiolspelmän och du bör inte vara nybörjare.

Låtarna vi ska jobba med vilar på sörmländsk grund

**PLATS: SÖDERTÄLJE PRIS FÖR DAGSKURSEN: 500 KR (lunch och kaffe ingår)**

**Anmälan senast 2003-10-03**

**Telefon 08-550 86464 eller e-post [ulf.lundgren@telia.com](mailto:ulf.lundgren@telia.com)**

**Kursledare och arrangör ULF LUNDGREN, riksspelman**

**i samarbete med Södermanlands Spelmansförbund**

**Klara stjärnor- ny CD med  
Eva Tjørnebo & Viskompaniet  
Tongång AWCD-51**

**Klara stjärnor glittrar på vishimlen.**

Så skönt att höra Eva Tjørnebo sjunga visor. En så befriande klar röst utan alla de åthävor, som präglar de flesta av dagens vissångerskor. Eva tillhör den lilla skara vissångerskor, som fortfarande vågar sjunga på sitt alldeles eget sätt, med sin alldeles egna röst och det är så härligt att höra!

Jag har lyssnat på den nya skivan "Klara stjärnor" där Eva, som vanligt, beledsagas av Viskompaniet. Det är en fin blandning av skämtsamma, allvarliga och kärleksdrypande, gamla och nya visor.

Viskompaniet spelar följsamt och vackert där det behövs och busar till det där det finns utrymme för detta. Jag har lyssnat och jämfört med de tidigare skivorna och det här är den klart bästa skivan! Här har vi klara stjärnor, som framför musiken. Evas röst har aldrig varit så klar och distinkt och Viskompaniets arrangemang har aldrig varit så läckra och vågade. Mats Wester, som både spelat in och mixat, har återigen gjort ett gott arbete och Leffe Åhlund (är det väl...?) har kryddat lite extra bland ackorden ibland, och det är kul att höra. Men jag tror att det finns ännu mer att ge i spelet hos Viskompaniet. Jag får ibland en känsla av att det låter aningen behärskat och återhållet. Har jag fel...?

Genom visan "Trosa bönder", som jag själv lärt mig av Spel-Arvid från Trosa, har jag plötsligt också blivit traditionsbärare! Men Eva, jag har aldrig lärt dig någon text på andra repriserna! Den finns inte i Spel-Arvids noter utan den har du nog själv lagt till, men det är väl det, som kallas levande tradition. I visan "Kom med mig" fördes jag i minnet raskt tillbaka till det glada 70-talet och skivan "Än svänger det" med Birfilarna; Det som så småningom skulle bli Filarfolket. Glada minnen. I "Pannan i ugnen" vågar spelmännen ta ut svängarna lite extra med lirabordun och fräcka klanger på nyckelharpa, men den starkaste låten på skivan är utan tvekan den sista. Den kortaste texten är också den som har det största innehållet. "Här är dagar och här är nätter" gör att man sitter kvar en lång stund efteråt och bara lyssnar på tystnaden – omtumlad och tagen. Men läs den förklarande texten i det utmärkta texthäftet först!

Jag, som aldrig vågar gå in i en visstuga, och som nästan aldrig vågar sjunga själv offentligt, tycker att Evas skiva är en underbar platta att sitta/ligga och lyssna på – vare sig du står och diskar eller ligger i din säng om aftonen eller kanske sitter i bilen. Och kan man tänka sig – jag trallar med i en del strofer, också...! Men bara när ingen hör! Trots detta dristar jag mig att komma med en liten kritisk synpunkt så här på slutet. Jag har ju hört Eva sjunga live ett antal gånger och t.o.m. haft förmånen att få musicera med henne vid ett flertal tillfällen, så jag vet att det finns flera olika röster i Eva. Jag skulle vilja höra lite fler uttryck i din röst på skivan, också. Det måste höras skillnad i rösten på en skir kärleksballad och en burlesk bondkomisk visa!

**Viskompaniet består av: Kjell Landström:** nyckelharpor och gitarr, **Pär Furå:** nyckelharpor, säckpipa, bas, mungiga och lira **Leif Åhlund:** gitarr, nyckelharpa, ukulele, mandolin och cittra  
**Inge Henriksson:** dragspel, mungiga Inspelning/mixning :**Mats Wester**

*Leif Johansson*

**Munväder**

**Bo Gabrielsson, John-Erik Hammarberg, Gunnar Nordlinder**

CD Tongång AWCD-52

Ny härlig munspelsskiva med tre av våra riksspelmän på munspel, alla medlemmar i vårt spelmansförbund dessutom! Melodierna har hämtats från de egna traditionsområdena som är Medelpad, Jämtland och Sörmland/Uppland. Spelmännen framträder både individuellt och tillsammans och i olika konstellationer. Assisterar gör också **Per Torelli**, nyckelharpa, och **Leif Åhlund**, gitarr och cittra på några av låtarna. Skivan rekommenderas på det varmaste! Fråga efter den i närmaste skivbutik eller ring **John-Erik 021-15 84 00**.

*red.*

# B Föreningsbrev

## SÖDERMANLANDS SPELMANSFÖRBUND

Johansvägen 16  
151 39 SÖDERTÄLJE

### Svenska Låtar, Södermanland

Vår landskapsdel av det klassiska storverket. 207 uppteckningar. Faksimil av originalutgåvan från 1935  
Pris 50:-

### A G Rosenberg, 420 Svenska Danspolskor

från Södermanland och andra landskap. Faksimil efter utgåvor från 1876–1882  
Pris 60:-

### Sörmländska visor del I, II, III

Visor för praktiskt bruk från den sörmländska traditionen. Ett 30-tal visor i varje del.  
Pris 20:-/styck, kassetter 50:-/ styck

### A P Andersson

75 låtar och visor från Södermanland och Närke upptecknade 1880 av skolläraren i Västra Vingåker, August Petter Andersson.  
Pris 60:-

### August Karlssons låtar

49 låtar från södra Uppland och norra Sörmland som August Karlsson spelade dem.  
Pris 50:-

### 50 Sörmlandslåtar för två fioler

Utgiven till minne av Olof Andersson. Arrangerade av Olof Andersson  
Pris 50:-

### Sörmländska Brudmarscher

I arr. för orgel  
Pris 40:-

### Folkmusik från norra Södermanland,

K P Leffler. Faksimil efter utgåvor från 1899–1900.  
Pris 75:-

### HJULÅKERS SPELMÄN

Spelmansmusik från Sörmland och Uppland  
Pris: 100:- CD

Odén Christer

Täppstigen 3

645 91 Strängnäs

B

### LEIF BILLYZ

Svenska Låtar  
Pris 160:- CD

### BRODÈNS KAPELL

Spelmansmusik från norra Sörmland  
Pris 100:- CD

### Lästringe Låtar

Slängpolskor, hamburskor och annat dansbart och lättlyssnat från Sörmland.  
Pris: 140:- CD

### August Lindblom

97 låtar ur två spelmansböcker från 1836 och 1856 samt historik om den legendariske storspelmannen.  
Pris 50:-

### Sörmländska allspelslåtar

Häfte I noter och kassett  
Pris 40:-  
Häfte II endast noter  
Pris 20:-

### I den sköna Vingåkersbygden, kassett

Folkmusik från Vingåker med Simmings, Anita Hedlund och Christina Frohm  
Pris 30:-

### Välkommen till världen, kassett

Visor och ramsor för små och stora barn från den sörmländska traditionen, med våra bästa vissångare.  
Pris 30:-

### Mina 80 år som spelman 1916-1996,

Axel Andersson minnesbok.  
Pris 160:-

### MALMABYGDENS B-LAG

Till dans  
Pris 140:- CD

Beställ hem våra böcker, noter, skivor och kassetter så här:

Ring din beställning till Torsten Gau, tel. 016-42 00 70 eller skriv till honom på adress Mestavägen 1A, 632 36 Eskilstuna, så får du ett paket med faktura på posten. Porto tillkommer på angivna priser.